

Stručni rad

VOLIMO ČITATI SLOVENSKI

Barbara Šimac, magistrica profesorica slovenskog jezika i književnosti
Osnovna škola Angela Besednjaka Maribor

Sažetak

U školu u kojoj učim, zadnjih se je godina uključilo mnogo djece iz stranih država. Trenutno u našoj školi slovenski, kao drugi strani jezik, aktivno uči otprilike 55 djece doseljenika. Djeca koja pohađaju dodatne satove slovenskog, dolaze iz različitih država poput Bosne i Hercegovine, Kosova, Ukrajine, Rusije, Mađarske, Srbije ... Djeci doseljenika potrebno je omogućiti poticajni okoliš za čitanje i stoga sam za svoj cilj postavila da ih što više položi Prežihovu čitalačku značku, jer mi se to za njih učinilo kao dobra motivacija. Odlučila sam i da ih pozovem ka polaganju Prežihove čitalačke značke, koju mogu položiti do kraja mjeseca travnja. Rad sam organizirala u tri faze, dakle u uvodnu motivaciju s uvodnim listićima za čitanje, tome je slijedio odabir knjiga pomoću knjižničarke, a potom i evalvacija nakon čitanja. Utvrdila sam kako većina djece voli čitati, što je za mene bilo iznenađujuće. Većini djece čitanje knjiga znači ulazak u svijet mašte i pomoć kod učenja slovenskog jezika. Shvatila sam da je savladavanje jezika važno područje za djetetovo uključivanje u nov okoliš, a tome u velikoj mjeri potpomaže i čitanje različitih knjiga.

Ključne riječi: osnovna škola, učenici, doseljenici, čitanje, Prežihova čitalačka značka

1. Uvod

Tijekom čitave povijesti, čovječanstvo prate migracije – sve do današnjih dana. Povodom toga, države se susreću s uvijek novim izazovima, obzirom na višetličnost te vjerske i jezične razlike. Posljedica doseljavanja stanovništva znači često i uključivanje djece doseljenika u odgojno-obrazovni sustav. [1] U školu u kojoj učim, zadnjih se je godina uključilo mnogo djece iz stranih država. Trenutno u našoj školi slovenski, kao drugi strani jezik, aktivno uči otprilike 55 djece¹ doseljenika. Rad s njima odvija se u četiri različite grupe. Razdijeljeni su prema starosti, materinjem jeziku i godinama školovanja u Sloveniji. Djeca koja pohađaju dodatne satove slovenskog dolaze iz različitih država poput Bosne i Hercegovine, Kosova, Ukrajine, Rusije, Mađarske, Srbije ... Djeci doseljenika potrebno je omogućiti poticajni okoliš za čitanje i stoga sam kao svoj cilj postavila da ih što više položi Prežihovu čitalačku značku, jer mi se to za njih učinilo kao dobra motivacija. Odlučila sam i da ih pozovem ka polaganju Prežihove čitalačke značke, koju mogu položiti do kraja mjeseca travnja. Učenicima sam predložila da pročitaju tri knjige na slovenskom jeziku. Zajedno s knjižničarkom pomogli smo im i kod odabira knjiga. Za njih je čitanje važan čimbenik, jer na ovaj način uče jezik novog okoliša, što pak doprinosi razvoju čitalačke pismenosti.

2. Čitalačka značka

Čitalačka značka jedinstveni je svjetski pokret koji ima dugu tradiciju poticanja dobrovoljnog čitanja u slobodno vrijeme. Nastoji podići razinu čitalačke pismenosti, te se stoga sve vrijeme uključuje u društvena i stručna područja. U Sloveniji se za čitalačke značke sakupljaju čitatelji svih starosti, pa ipak je najbrojnija na osnovnim školama – uključenih je oko 70 % osnovnoškolaca. Čitalačku značku vodi Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS. Čitanje započinje svake godine 17. rujna i završava u travnju. [2, 3]

3. Značenje čitanja za doseljenike

Za doseljenike čitanje je važan čimbenik, jer pomoću različitih tekstova obogaćuju svoj rječnik i nauče slovenski jezik.

Važno je da čitaju različite tekstove – na početku one koji su u njihovoj moći razumijevanja (slikovnice, stripovi, zagonetke, pjesme, bajke ...). Djeca 1. trogodišta odabiru slikovnice (bogate ilustracije), 2. trogodište dvojezične knjige ili knjige s manje zahtjevnim pisanjem, dok 3. trogodište odabire knjige koje su skraćene i imaju manje zahtjevnog pisanja.

Djeca doseljenika pozvana su i ka polaganju Prežihove čitalačke značke. Osnovni je cilj da prepoznaju pozitivne učinke čitanja u svakodnevnom životu, ali i kod učenja. Kod čitanja i razgovora o pročitanome, obzirom na sadržaj iz različitih točaka gledišta, opisima vlastitog doživljavanja pročitanog teksta, djeca otkrivaju blago koje knjige u sebi nose. Učenicima sam savjetovala da pročitaju tri knjige na slovenskom jeziku koje su oni u mogućnosti shvatiti, obzirom na razumijevanje novog jezika.

4. Tijek našeg rada

Rad sam organizirala u tri faze, dakle u uvodnu motivaciju s *listićima za čitanje*, uslijedio je *odabir knjiga pomoću knjižničarke*, a potom *evalvacija nakon čitanja*. U fazi motivacije učenicima sam razdijelila listiće za čitanje, na koje su morali zapisati svoju najdražu knjigu i objasniti zbog čega im se tako svidjela. Nekoliko učenika je već i prije

¹ Sažeto po Osnovnoj školi Angela Besednjaka Maribor, interni materijal, listopad 2023.

toga odabralo knjigu na slovenskom jeziku. Njihove najdraže knjige su: *Krive su zvijezde* – sviđa mi se, jer je to prva knjiga koju sam pročitala na slovenskom; *Magarac na ledu* – smiješno je, jer magarac nije znao hodati po ledu; *Idemo u "tri krasne"* – knjiga je bila vrlo zanimljiva, posebno jer su bez telefona; *Anica i Jakob* – vrlo zabavna knjiga; *Gospodin Grom* – zanimljiva knjiga koja govori o veselju, žalosti i prijateljstvu; *Djevojčica koja se je pretvorila u mobi!* – sviđa mi je, jer je bila, jer djevojčica otputuje u Ameriku; *Harry Potter* – obožavam Harry Pottera i vrlo mi se sviđaju njegove čarobne moći; *Pasji čovjek* – sviđa mi se, jer ima puno slika i malo teksta ...

Nakon razgovora, shvatila sam kako posebice starija djeca (3. trogodište) jako vole čitati na engleskom jeziku – od tih je najviše djece iz Ukrajine i Rusije. Starija djeca vole čitati kriminalke, romane i znanstvenu fantastiku. Djeca 1. trogodišta najradije odabiru slikovnice (bogate ilustracije), dok 2. trogodište odabire dvojezične knjige ili knjige s manje zahtjevnim pisanjem.

Slika 1: Čitalački listići (vlastiti izvor)

Slijedio je odabir knjiga. Otišla sam s učenicima u školsku knjižnicu, gdje im je knjižničarka predstavila izbor knjiga koje su za njih primjerene. Odabir knjiga bio je različit, ovisan od djetetovih maternjeg jezika. Djeci iz Kosova, Ukrajine i Rusije preporučili smo npr. čitanje slikovnica, stripova i zagonetaka. Neka djeca koja dolaze npr. iz Bosne, segnula su i po težim knjigama, kao što je npr. *Harry Potter*. Slovenski i bosanski jezik pripadaju istoj jezičnoj grupi i što je između njih više sličnosti, to pogodnije utječe na razumijevanje slovenskog jezika. Djeci smo preporučili i lakše štivo, odnosno skraćenu verziju (npr. za lekturu u 9. razredu *Romeo i Julija* ili u 8. razredu *Visoška kronika*). Posegnuli su, pak, i po višejezičnim knjigama – *Soči* (eng.), *Poslušajte, dolazi jazavac!* (rus., alb., bos., eng.), *Crvena vunena rukavica*: ukrajinska narodna bajka.

Slika 2: Police s slikovnicama i zagonetkama (vlastiti izvor)

Knjižničarka je učenike usmjerila ka polici, na kojoj su bile slikovnice. One su sadržavale i slikovni rječnik – na kraju ili među samim tekstom. Slikovni rječnik (slika 3) učenicima je od velike pomoći kod razumijevanja teksta. Jednako ih je tako i usmjerila ka polici na kojoj su bile zagonetke. I zagonetke imaju rješenje u likovnoj formi i upravo to učenike motivira ka usvajanju novih riječi. U školskoj knjižnici, za učenike doseljenika, važna je i kutija (slika 4), koja sadrži gradivo iz različitih stručnih područja (npr. životinje, priroda, ljudsko tijelo, zanimanja, obitelj, povijest ...). Čak i kod čitanja ovakvog gradiva učenici usvajaju nove riječi. Zajedno s učenicima sklopili smo dogovor da tjedno posjećuju školsku knjižnicu i dva puta tjedno čitaju na dodatnim satovima slovenskog jezika za djecu.

Slika 3: Slikovni rječnik u slikovnici (vlastiti izvor)

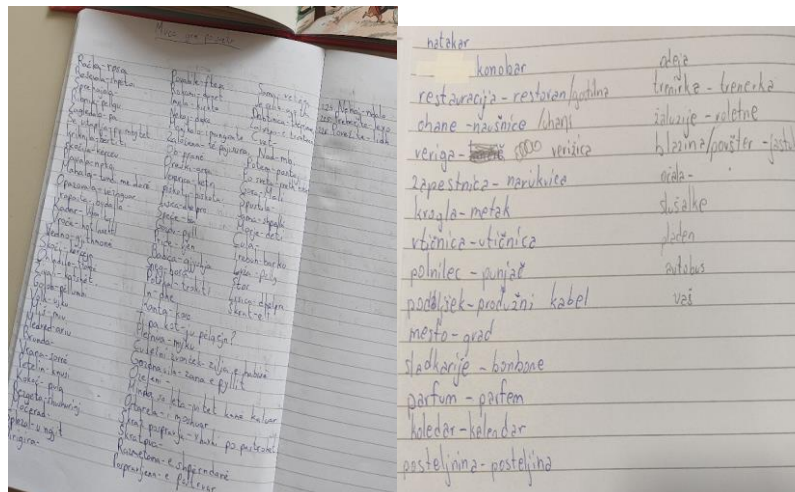
Slika 4: Gradivo različitih stručnih područja (vlastiti izvor)

Zajedno s djecom sam na kraju izvela i evalvaciju nakon čitanja. Nakon završenog čitanja, učenicima sam pripremila pitanja kako bih dobila povratnu informaciju. Zapitala sam ih zbog čega vole čitati, što im čitanje znači, da li im se svidio način na predstavljanja knjige. Dobila sam različite odgovore. Većini djece čitanje znači ulazak u svijet mašte i pomoć kod učenja slovenskog jezika. Učenici su doista uživali prilikom predstavljanja književnih i umjetničkih djela. Na kraju smo svi zajedno organizirali izložbu umjetničkih djela, koja su nastala prilikom čitanja knjiga.

Shvatila sam kako je savladavanje jezika važno područje za uključivanje djeteta u novi okoliš, a tome u velikoj mjeri pomaže čitanje različitih knjiga.

4.1 Čitanje pomoću uređaja za prevođenje

Djeca doseljenika suočena su s mnogim promjenama okolišu koji je za njih nov. Odlučila sam da im omogućim uporabu telefona na satovima učenja. Kod čitanja mogu koristiti telefon ili kompjuter – upotrebljavaju Google prevoditelj. Pomoću prevoditelja, učenici mogu kod nepoznatih riječi oblikovati svoj rječnik (slika 5), što ih kod rada u školi jako motivira.

Slika 5: Rječnik za albanski i bosanski jezik (vlastiti izvor)

5. Zaključak

Za dijete doseljenika, učenje novog jezika i promjena okoliša zasigurno predstavljaju važnu prijelomnicu u njegovom životu. Potrebno im je omogućiti poticajni okoliš za čitanje, te sam dostignula i cilj da ih što više položi Prežihovu čitalačku značku. Sve to djeca doseljenika uspješno obavljaju. Veseli me da su djeca s veseljem posegnuli po knjigama na slovenskom jeziku, jer timer razvijaju svoj novi rječnik i navikavaju se na novi okolišu. Za sljedeću školsku godinu odlučila sam i dogovorila se s aktivom slovenist o tome kako ćemo pripremiti plan aktivnog uključivanja učenika doseljenika u Noći knjige u našoj školi. Taj događaj tematski je zasnovan i namijenjen druženju učenika, a ujedno i čitanju te knjigama koje vole čitati. Tako se učenici međusobno povežu i na ovaj način obogaćuju svoj vokabular. Jednako tako pridobiju i nova iskustva. Ovaj događaj velika je motivacija, nagrada i poticaj u buduće svim čitateljima.

6. Literatura

- [1] http://pefprints.pef.uni-lj.si/2894/1/UL_PeF_-_Matejka_Glogov%C4%8Dan_pdf..pdf (pridobiveno 5. 10. 2023)
- [2] <https://www.bralnaznacka.si/sl/o-nas/predstavitev/> (pridobiveno 28. 9. 2023)
- [3] <https://www.bralnaznacka.si/assets/Uploads/VSE-KAR-BI-RADI-VEDELI-O-BRALNI-ZNACKI-V-OS-21.pdf> (pridobiveno 28. 9. 2023)
- [4] <https://centerslo.si/za-otroke/ucni-nacrti/ucni-nacrti-za-slovenscino-kot-drugi-tuji-jezik/ucni-nacrt-za-zacetni-pouk-slovenscine-za-ucence-priseljence/3-vzgojno-izobrazevalno-obdobje/> (pridobiveno 30. 8. 2023)